

SEBEVRAŽEDNÉ JEDNÁNÍ

DAVIDOVÁ KATEŘINA
350160

Sebevražedné jednání

- ❖ neboli suicidální jednání
- ❖ mnoho definic, avšak shoda ve dvou charakteristikách:
  - důraz na úmysl sebevraha se zabít
  - jeho očekávání, že prostředky, které ke spáchání sebevraždy zvolil, mohou vést k zániku jeho života.
- ❖ *„záměrný a sebepoškozující akt, při němž si osoba, která se ho dopouští, nemůže být jista, zda jej přežije,“ (Stengel)*

Motivace sebevražedného jednání

❖ Sebevražda jako cíl

- život je pro daného jedince nesnesitelný, potřebuje se zbavit zátěže, uniká před problémem nebo má snahu něco získat – například spasení

❖ Sebevražda jako prostředek

- demonstrativní pokus, cílem je manipulace s druhými, jejich potrestání, pomsta nebo tzv. volání o pomoc

Formy suicidálního jednání

- ❖ suicidální myšlenky
- ❖ suicidální tendence
- ❖ suicidální pokus
- ❖ dokonalé suicidium

Suicidální myšlenky

- ❖ člověk přemýšlí o sebevraždě bez nějakého konkrétního plánování
- ❖ myšlenky na to, co by se stalo, kdyby člověk nebyl, jsou v období dospívání velmi časté a v průběhu života je zřejmě zažila většina lidí
- ❖ kritéria:
  - velice intenzivní
  - dotyčný se jimi zabývá většinu času
  - myšlenky jsou obtížně odklonitelné

Příklad sebevražedných myšlenek

Sabině je 13 let. Má problémy, které nasvědčují přítomnosti deprese. Špatně spí, nemá energii, nemůže se soustředit na práci, nic ji netěší a je stále bez nálady a rozmrzelá. Přemýšlí o útěku z domova a také o tom, jaké by bylo fajn už nežít tenhle strašný život. Občas myslí na to, že by se zabila, ale nepřemýšlí o tom, jak by to udělala. Pro tuhle chvíli je, jak říká, příliš vystrašená na to, aby udělala cokoliv.

Suicidální tendence

- ❖ sebevražda je konkrétně promyšlena a připravována
- ❖ postižený člověk si například zajistil léky nebo si pořídil zbraň
- ❖ plánuje čas a místo smrti

- ❖ Suicidální myšlenky a tendence jsou typické verbálními či neverbálními projevy toho, že se jedinec zabývá myšlenkami na sebevraždu.
- ❖ Mohou zde být přítomny jak otevřené, tak i skryté sebevražedné výroky a výhružky.

Příklad suicidálních tendencí

Lence je 15 let a o sebevraždě už přemýšlí delší dobu, protože jí nic nevychází a má pocit, že ji nikdo nemá rád. Naplánovala si, že počká do pátečního večera, kdy rodiče odjíždí na chatu a ona zůstane sama doma. Sebrala mámě nějaké léky a babičce její léky na srdce, dohromady má asi sto tablet. Připravuje si dopis na rozloučenou. Má strach, že se omylem před někým „prokecne“ a plán se nevydaří.

Suicidální pokus

- ❖ od sebevraždy je odlišný v tom, že jedinec tento pokus přežívá
- ❖ „ *každý život ohrožující akt s úmyslem zemřít, avšak nikoli s letálním koncem* ” (Kocourková a Koutek, 2003)
- ❖ rizikové faktory:
  - akutní (zjištění závažného onemocnění, smrt někoho blízkého, problémy se zákonem atd.)
  - chronické (dlouhodobá neuspokojivá situace v rodině, dluhy, problémy ve škole nebo v zaměstnání atd.)

- ❖ zvláštním případem je PARASUICIDIUM
  - „suicidální pokus, u něhož není přítomen úmysl zemřít – jde tedy spíše o sebepoškození“
(Kocourková a Koutek, 2003)
  - přesto však může vinou náhody či nesprávného odhadu skončit smrtí.

Příklad sebevražedného pokusu

Filipovi je 16 let. Opustila ho jeho dívka kvůli tomu, že je poslední dobou hodně naštvaný a párkrát na ni křičel. Nedávno ho vyhodili z učňáku, protože měl hodně neomluvených hodin. Rodiče mu neustále bezdůvodně nadávají. Pořád ho bolí hlava a má pocit, že všem bude mnohem lépe, když on tu nebude. Jednou, když otec odejde na ryby, Filip jde do kůlny, vezme si provaz a přiváže si ho na trám. Udělá si smyčku kolem krku a zrovna ve chvíli, kdy si podkopne židli, dveře kůlny se otevírají. Otec si zapomněl doma návnadu.

Dokonalé suicidium

- ❖ „ *sebepoškozující akt s následkem smrti, který je způsobem sebou samým s vědomým úmyslem zemřít* ” (Kocourková a Kotek, 2003)
- ❖ časově ohraničený akt, který může trvat jednu chvíli, několik minut či hodin, výjimečně dní.
- ❖ Protrahované suicidální jednání:
  - kdy se jedinec intoxikuje medikamenty opakovaně v průběhu několika dní ■■■■ vyšování dávky ■■■■ opakování pokusu může být způsobeno špatným odhadem smrtelné dávky či ambivalentním postojem ke smrti

❖ BILANČNÍ SEBEVRAŽDA

- člověk ukončí svůj život na základě předchozího bilancování, když dospěje k závěru, že životní situace je již bezvýchodná a neúnosná (například nevyléčitelné onemocnění)

❖ AUTOAGRESIVNÍ SEBEVRAŽDA

- je provedena drasticky (podřezání žil, skok z okna)
- jedinec ji chápe jako sebepotrestání
- převážně u závažných psychiatrických onemocnění

❖ BIICKÁ SEBEVRAŽDA

- sebevražda v normálním duševním stavu, na základě motivů z reality (výpověď z práce, ztráta blízké osoby)

❖ ÚČELOVÉ SUICIDÁLNÍ JEDNÁNÍ

- je takové, jehož cílem není smrt, ale vyřešení nějaké obtížné situace, což se ale děje nevědomě

❖ DEMONSTRATIVNÍ SUICIDÁLNÍ JEDNÁNÍ

- vědomě motivované účelové suicidální jednání, cíl je sledován vědomě. Provedeno s cílem ne skutečného odchodu ze života, ale dovolání se o pomoc ze strany okolí.

❖ ZKRATKOVITÉ SUICIDÁLNÍ JEDNÁNÍ

- bez přemýšlení, zkratkovitě si člověk sáhne na život, aniž by zvažoval jiné možnosti, případně nevýhody takového řešení (např. u dítěte, které dostane na vysvědčení špatnou známku a bojí se s ní přijít domů).

❖ SUICIDÁLNÍ DOHODA

-dvě či více osob se dohodne, že společně spáchají sebevraždu. Často jeden bývá iniciátorem, který přesvědčí toho druhého.

❖ ROZŠIŘENÁ SEBEVRAŽDA

-duševně nemocného jedince, který pod vlivem své choroby spáchá sebevraždu a s sebou vezme ještě někoho ze svých blízkých.

❖ SEBEOBĚTOVÁNÍ

- smrt má význam oběti ve prospěch jiných lidí či společnosti, tuto formu jednání nelze chápat jako suicidální. Zcela chybí vědomá touha zemřít. (např. ve válkách, teroristické útoky)

❖ SEBEZABITÍ

-také není suicidálním jednáním, smrt je způsobena nezáměrně. (např. duševně nemocný utíká před domnělým nepřítelem a srazí jej auto).

❖ KRYPTOGENNÍ SEBEVRAŽDA

-postižený utajuje svůj úmysl zemřít a sebevraždu maskuje jako (např. domnělou autonehodu, důvod může být třeba finanční, aby pozůstalí dostali pojištění).

❖ RITUÁLNÍ SEBEVRAŽDA

- většinou u příslušníků různých sekt, často hromadná či skupinová

Sebevražda v životní dráze člověka

❖ FAKTOR VĚKU

-sebevražedné jednání ovlivňuje věk člověka, přinášející v různých obdobích života **specifické vývojové krize**

-Sebevraždy dětí: jsou vzácné (více až po 10. roce života)
rizikovými faktory: problémy ve škole, potíže v rodinných vztazích
většinou zkratkovitě reakce, výrazy strachu či pokusy uniknout nějakému ohrožení

-Adolescence: impulzem bývá pocit zklamání a zoufalství, četné suicidální pokusy, které lze interpretovat jako volání o pomoc a podporu.

-Krise středního věku: hlavní příčiny: ztráta partnera, problémy v zaměstnání, deprese, závislost alkoholu

-Stáří: příčiny: větší ohrožení somatickými chorobami, odchod do důchodu, opuštěnost, ztráta známého prostředí, ztráta smyslu života

❖ FAKTOR VĚKU

-muži a ženy mívají k sebevraždě jiné motivy:

- u žen potíže v citových vztazích, v osobním životě
- u mužů problémy seberealizace, nezaměstnanost, ztráta společenského statusu

- muži a ženy si volí jiný způsob sebevraždy:

- u žen spíše sebevražedné pokusy
- u mužů dvakrát častější dokonané sebevraždy

Společenské postoje a reakce na sebevraždu

- ❖ sebevražda vyvolává ve společnosti rozdílné reakce
- ❖ bývá ve společnosti akceptována jako oprávněné řešení potíží tehdy, jestliže je její příčinou závažná zátěž (např. nevléčitelná choroba)
- ❖ hodnocení suicidální jednání veřejností osciluje mezi 2 názory:
  - jde o projev zbabělosti, slabosti
  - odbiv k odvaze vzchopit se k tak zásadnímu řešení
- ❖ sebevražda nezasáhne pouze jednotlivce ale i další lidi:
  - příbuzní a přátelé mohou prožívat pocity viny, křivdy, domnívají se, že na ně sebevrah nebral ohled
  - pokud sebevrah zemře jeho čin vyvolává u blízkých lidí negativní reakce: POCITY VINY, VÝČITKY, POCITY ZBYTEČNOSTI JEHO SMRTI

Suicidální vývoj jedince

(Henseler)

1. Silně znejistěný pocit sebe sama
  - zranění, příkoří, zklamání
  - pocit úzkosti (pocit, že je člověk opuštěn, ohrožen, bezmoc)
2. Nasazení „mechanismu zvládnání“
  - popírání reality
  - idealizace vlastní osoby
3. Když nepostačuje bod 2
  - fantazie o návratu ke stavu „počáteční harmonie“
4. Fantazie realizované v sebevražedném jednání způsobí:
  - že se uspokojí potřeba pomsty

Zvláštnosti sebevražedného jednání u nedospělých

- ❖ jsou dány odlišnou **citovou reaktivitou**, než mají dospělí
- ❖ **závislostí na dospělých**, hlavně ekonomickou
- ❖ **jiným složením duševních poruch**
- ❖ dítě začíná chápat podstatu smrti mezi **6. – 10. rokem**
- ❖ většina těchto jedinců se však k sebevražednému jednání odhodlá, aniž by opravdu měli v úmyslu zemřít.

Varovné signály

- ❖ sebevražedné jednání v dětství a adolescenci většinou prochází několika vývojovými stádii, známými jako tzv. **presuicidální syndrom** (předchází sebevražednému jednání)
  - dysforická nálada: dítě je smutné, unavené, ztráta zájmu
  - vyhýbání se sociálním kontaktům a dříve oblíbeným činnostem
  - objevují se psychosomatické obtíže (bolesti břicha, hlavy, poruchy spánku)
  - občasné suicidální myšlenky, které nabývají na intenzitě

Prevence sebevražedného jednání

- ❖ PRIMÁRNÍ PREVENCE

- ❖ SEKUNDÁRNÍ PREVENCE

- ❖ TERCIÁLNÍ PREVENCE

- ❖ cílem především oslabit počet a vliv rizikových faktorů

- ❖ posílit obranné faktory na straně jedince, rodiny i prostředí, ve kterém se potenciální sebevrah zdržuje

- ❖ U DĚTÍ A ADOLESCENTŮ: preventivní programy (tréninky chování dítěte, které se ocitne v obtížně řešitelné situaci a potřebuje nalézt pomoc)

- ❖ nezastupitelnou roli mají také LINKY DŮVĚRY

Videa k tématu

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/153127-sebevrazda-je-treti-nejcastejsi-pricinou-umrti-u-deti/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/222011-az-50-mladistvych-v-cesku-rocne-resi-problemy-sebevrazdou/>

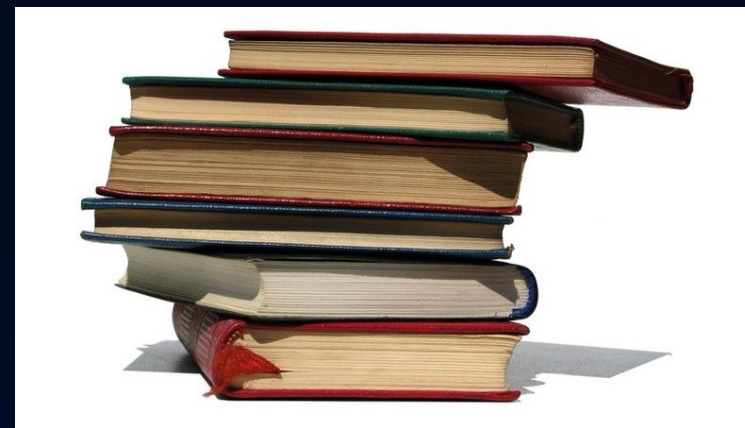
film **Místnost sebevrahů:**

<http://www.youtube.com/watch?v=e71Yz-pksko>

Knižní zdroje

- ❖ KOUTEK, Jiří a Jana KOCOURKOVÁ. *Sebevražedné chování: [současné poznatky o suicidalitě a její specifika u dětí a dospívajících]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 127 s. ISBN 80-7178-732-9.
- ❖ HILLMAN, James. *Duše a sebevražda*. Vyd. 1. Praha: Sagittarius, 1997, 198 s. ISBN 80-901898-4-9.
- ❖ KAST, Verena. *Krize a tvořivý přístup k ní: typy životních krizí, jejich dynamika a možnosti krizové intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 167 s. ISBN 80-7178-365-x.
- ❖ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2000, 444 s. ISBN 80-7178-496-6.

Internetové zdroje

- ❖ <http://trochujinak.ic.cz/downloads/sp/sebevrazdy.pdf>
- ❖ http://is.muni.cz/th/64879/ff_m/Jana_Hybnerova.pdf
- ❖ http://theses.cz/id/55c2om/diplomov_prce.pdf
- ❖ http://www.kapezet.cz/admin/data/articleFiles/119/soubor_7522416.pdf

